

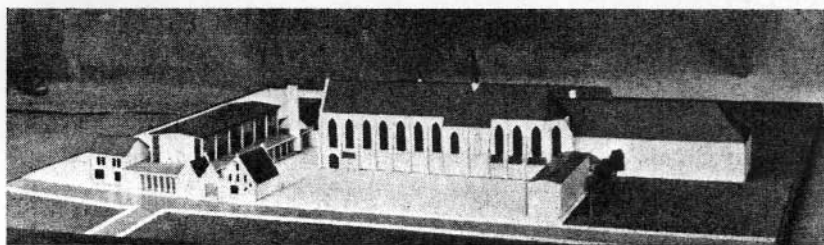
Van uit onze huizen en instellingen

Weert Nieuwbouw - Kerkhof verplaatst - Tuin gewijzigd

Nadat reeds lang in de provincie over de a.s. nieuwbouw veel gesproken is, wordt het langzaam aan toch wel tijd dat in de *Neerlandia Seraphica* een en ander wordt meegedeeld over de thans gereed gekomen nieuwe rectoraats- en gastenvleugel, welke tevens de officiële ingang wordt van het bestaande klooster.

Zoals de hier gepubliceerde foto's aantonen is de bouw geheel gereed en zal bij het verschijnen van deze aflevering het interieur ook wel zover gevorderd zijn, dat zowel door broeder portier als door rector Lucas Berben en zijn 2 kapelaans het nieuwe gebouw spoedig bewoond zal gaan worden.

Over de nog te bouwen kerk is momenteel niet veel mee te delen. De maquette laat U zien hoe het geheel geprojecteerd is door het Ingenieurs- en Architectenbureau Ir A. H. J. Swinkels en Ir B. H. F. L. Salemans te Maastricht.

De ligging van de nieuwe kerk is geprojecteerd links van de inrijpoort van het oude klooster, en wel gericht naar het oude gastenkwartier, dat - mede vanwege zijn bouwvalligheid - zal worden afgebroken. Voor het scheppen van ruimte voor het verkrijgen van een ruim kerkplein werd besloten het „paterskerkhof” op te ruimen en de daarnaast gelegen kloostertuin „open te gooien”.

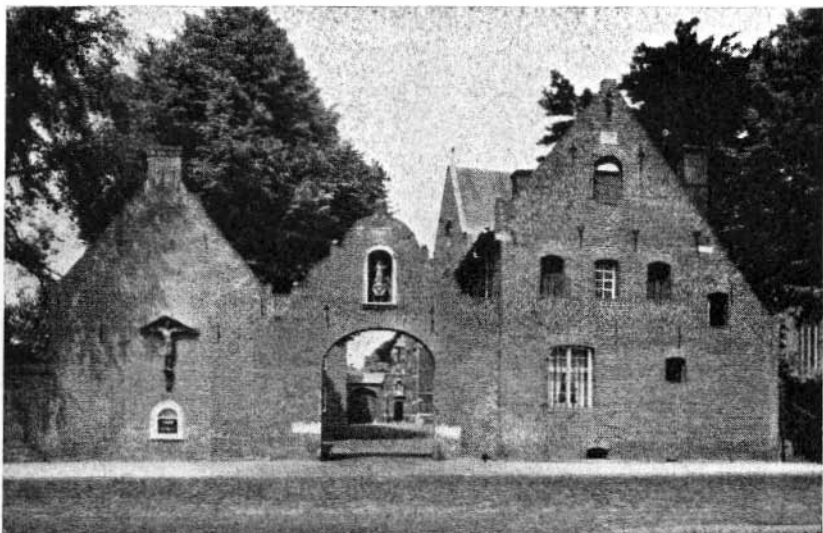
Corresponderend aan de nieuwe kerk, gedacht rechthoekig staande naast de oude kerk, is aan de andere zijde, eveneens rechthoekig naast de oude kerk, de nieuwe vleugel gebouwd, die loodrecht aansluiting geeft op het Provinciaalaat, vlak naast de Portiunculakapel.

De rechts en links van de inrijpoort gelegen huisjes (moederhuisje (1649) en washuis) blijven vanwege de kunst-historische betekenis behouden en geven een passende verbinding met de daarachterliggende oude kloosterkerk. De woning geheel links op de maquette behoort niet tot het kloosterterrein.

Vanaf de Biest wordt nu de oude kerk geheel zichtbaar, hetgeen gezien van stedenbouwkundig standpunt ongetwijfeld ook een verhoging is van het uitzicht op het geheel.

Dat er gestreefd wordt naar een harmonisch geheel van oud en nieuw toont de maquette duidelijk aan.

Klooster en kerk dateren respectievelijk van november 1461 en circa 1526, terwijl reeds sinds 1462 (zondag 30 mei) bij gelegenheid van de consecratie van het in de huidige kloosterkerk opgenomen eerste kerkje de H. Hieronymus Kerkleraar de patroon is. En gelet op de rustige voortgang van de nieuw te bouwen kerk zal het wel 1962 worden voordat er naast en rechthoekig op de oude kerk een nieuwe parochie- (of juister gezegd rectoraats-) kerk met een nieuwe kerkpatroon in gebruik zal worden genomen.

De nieuw gebouwde vleugel

Aanbesteding en uitvoering.

De aanbesteding van de nieuwe vleugel, bestemd als gastenkwartier, rectoraat en tevens nieuwe ingang voor het klooster, op het terrein, kadastraal bekend als Sectie S no 409 Gemeente Weert, heeft plaats gehad op 16 juli 1959 en is aangenomen door de N. V. Aannemings Mij "Wilma" te Weert voor de som van f 117.825.—

Spoedig is men begonnen met de metingen en het grondwerk. Vanwege de nodige funderingen en de aan te brengen kelderruimte is er nog vrij veel graafwerk aan te pas gekomen. Door de dragline is hierbij een gedeelte van een ongeveer twee meter dikke muur van het oude kasteel weggehaapt; evenwel zonder veel moeite, daar de stenen vrij los aaneen-

gezet waren. Deze muur zit ongeveer 76 cm. onder het maaiveld, is 90 cm. hoog en ligt in de richting bijna noord-zuid.

Alvorens het kerkplein te bestraten hoopt men eerst nog enige steekproeven te kunnen nemen om te zien hoever deze oude muur zich in de grond aldaar nog voortzet.

Ook is bij dit graafwerk uit de open gegraven ruimte een nogal brede gracht afgelezen kunnen worden; deze liep ongeveer parallel met de Biest en had op de waterlijn van het bestaande maaiveld een breedte van ongeveer 14 meter.

Zowel bij graafwerk alsook bij de bouw zelf is alles voorspoedig gegaan. Op onderstaande foto ziet U hoever men reeds met de bouw gevorderd was in begin december 1959.

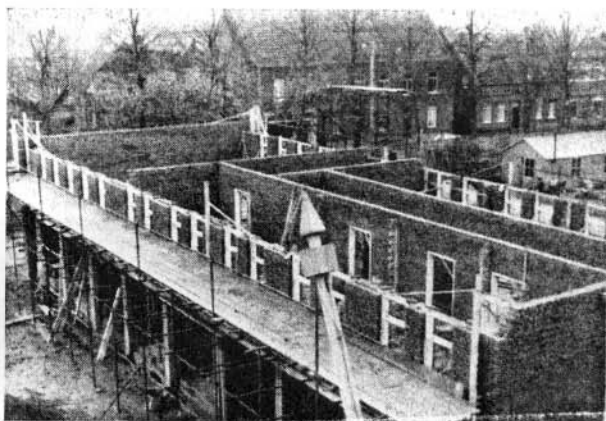

Foto genomen vanuit het Provinciaalarchief. Uiterst links op de foto de ontworpen bibliotheekruimte en op de eerste (en enige) verdieping; verder het daarnaast gelegen leeszaaltje, recht tegenover de trap boven de ingang.

Ofschoon aanvankelijk geprojecteerd was dat de bouw met Laetare-zondag (= 27 maart) gedeeltelijk gebruikt zou kunnen worden, is dit toch niet het geval geweest. De bouwstaking is hier slechts voor een klein gedeelte aan schuldig; het exterieur was wel klaar, doch van binnen leek het er nog niet op, zoals de foto's genomen op Laetare-zondag ook wel te zien geven.

Indeling van het gebouw.

Het nieuwe gebouw, rechthoekig geplaatst op het Provinciaalaat naast de Portiunculakapel, meet zonder de verbindingsgang ongeveer 26 x 10.5 meter, heeft één verdieping en is zonder de platte kap 6 meter hoog. De begane grond van de nieuwe eerste vleugel ligt echter 60 cm. lager dan de vloer van het provinciaalaat, en evenzo is ook de eerste verdieping van de nieuwbouw aanmerkelijk lager dan die van het Provinciaalaat. Vanuit het klooster-provinciaalaat is beneden de verbindingsgang naar de nieuwe vleugel schuin aflopend, en wel vlak naast de Portiunculakapel. Daarnaast is een trappenhuis, dat halverwege toegang geeft tot de eerste verdieping van de nieuwe vleugel en hogerop tot de eerste verdieping van het Provinciaalaat. Dit trappenhuis ligt naast de provinciaalskapel en geeft thans door middel van een stalen wenteltrap ook verbinding met de daarboven gelegen fratersgang.

Rechts van de ingang van de nieuwe vleugel (zie de volgende foto) vormen de drie grote raamvlakken de grote gastenkamer, die aan de achterzijde twee raamvlakken beslaat (zie de grote foto); deze gastenkamer kan door middel van een harmonicadeur in tweeën gescheiden worden. Het derde raamvlak aan de achterzijde is een keukenruimte, die door middel van een loket of schuif verbinding heeft met de gastenkamer.

Links naast de ingang met een loket is de portierskamer; daarnaast de kamer van de rector (2 ramen) en verder nog een gastenkamer. De telefooncel in de gang is afgenomen van de portierskamer.

Aan de achterzijde zijn de vier laatste ramen vier gastenkamers, terwijl

de muur met de hoger gelegen kleine raampjes duidelijk aangeeft wat daar te vinden is.

De verbindingsgang (op de beide foto's moeilijk waar te nemen) heeft aan de achterzijde geheel in de hoek nog een kleine ingang naar een ruimte bestemd voor een paar fietsen.

De verdeling van de *bovenverdieping* is gezien van de voorzijde geheel rechts: bibliotheekruimte (5 ramen zowel aan de voor- als aan de achterzijde); boven de ingang (2 ramen) is het trappenhuis; vervolgens 4 kamers (ongeveer 3 x 4 m.; ieder 2 ramen) o.a. voor de 2 kapelaans en bv. een zieke medebroeder.

Aan de achterzijde: de bibliotheekruimte, daarnaast het leeszaaltje, 2 gastenkamers, en verder corresponderend aan de gelegenheid beneden: W. C.'s.

Toezicht op de bouw. Waakzame ogen.

Onze syndicus, de heer Frans van der Sande, is van onze kant de opzichter geweest, die te zamen met pater vicarius, Hugolinus Backelandt, herhaaldelijk de besprekingen gevoerd heeft met de uitvoerder van de „Wilma”, de heer Kortzen.

Gelet op de aansluiting aan het Provinciaal laat moesten er telkens problemen worden opgelost, die zich als het ware noodzakelijk moeten voordoen bij een bouwwerk als het onderhavige. Broeder Adelbertus van de Kamp, belast met de zorg voor de technische installaties van het klooster had hierbij zijn handen vol. Inmiddels is voor het komende stookjaar tegelijk overgeschakeld op „oliestook”, niet alleen voor de nieuwbouw, doch voor het gehele klooster.

De verhuizing van de appartementen van pater Reverende en van de nieuwe secretaris van de provincie en de inrichting van een en ander verliep door diverse omstandigheden niet zo vlot als „men” zich had voorgesteld.

Provinciaalskamer en Secretariskamer verwisseld.

De vroegere slaapkamer van pater Provinciaal is vanwege het trappenhuis komen te vervallen. De secretaris bewoont nu als „secretarie” de vroegere kamer van pater Reverende, en heeft zijn slaapkamer „elders” op de provinciaalsgang.

Pater Reverende heeft nu de vroegere kamer van de secretaris tot zijn beschikking, terwijl de befaamde kamer tussen pater Provinciaal en pater secretaris is behouden, doch intern geheel gemoderniseerd is, beantwoordend aan de nieuwe secretaris. De sacristie van de provinciaalskapel is iets smaller geworden, doch heeft aan diepte gewonnen.

Telefoon met twee lijnen.

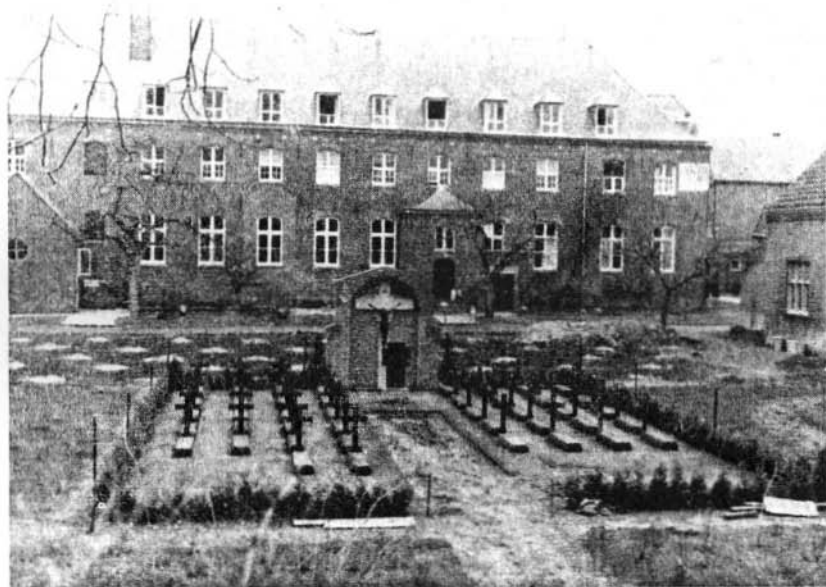
Een grote verbetering, tegelijk met deze veranderingen en modernisering aangebracht, is dat de huistelefoon is aangesloten op de P.T.T., die dit alles nu onder zijn zorg heeft. De diverse functionarissen van Provinciaal, klooster en rectoraat kunnen nu via broeder portier de gesprekken op hun eigen kamers ontvangen.

De „opbellende” medebroeders zullen binnenkort deze verbetering zelf kunnen waarnemen in de verkorting van de telefoonaansluiting ! De beide nummers: 2124 voor het Provinciaal en 3110 voor klooster en rectoraat *blijven behouden*, doch in de naaste toekomst zijn *onder beide nummers allen te bereiken*. Wanneer dit ingaat, zal nog worden meegedeeld.

Kerkhof verplaatst en tuin gewijzigd - Nieuw sportterrein

Met het oog op de ontworpen nieuwe kerk en de gewenstheid een ruim kerkplein te scheppen is besloten het „oude paterskerkhof” van de Biest op te ruimen en te verplaatsen naar de achterzijde van het klooster in de tuin ongeveer naast het zogenaamde missiehuis. Dit karwei is inmiddels volbracht in de maanden oktober-november 1959 en wel door de 499ste Gravendienst-Compagnie der militairen, gelegerd te Oirschot, en ressorterend onder de Nederlandse Territoriaal Bevelhebber. Onder de dagelijkse leiding van kapitein J. W. H. Haverman is deze militaire oefening keurig geslaagd. Het oude kerkhof is „deskundig” overgebracht naar het nieuwe kerkhof, zoals bijgaande foto U laat zien. Men is begonnen met

*Het nieuwe kerkhof in de tuin van het klooster aan de achterzijde.
De eerste officiële begrafenis geschiedde op 16 november 1959.
(Zie Neerl. Ser. 29 (1959 542).*

de overbrenging van het in 1934 aldaar bijgezette stoffelijk overschot van de vroegere Minister-generaal Bernardinus Klumper († te Rome 6 mei 1931) en vervolgens successievelijk naar de linkerkant van het kerkhof en later naar de rechterkant. In deze tijd was het oude kerkhof angstvallig afgeschermd met zeildoek, terwijl in de reeds prijsgegeven kloostertuin naast het oude kerkhof de militairen twee tenten hadden opgeslagen en via een in de oude kerkhofmuur (daterend van 1693) gemaakte doorbraak, toegang hadden tot de „oefenplaats”. Ook werd alles nauwkeurig genoteerd.

De soldaten hebben zich niet alleen „deskundig” en „piëteitvol” van hun

taak gekweten, doch ook „grondig”, zodat ook de stoffelijke resten van het 17de en 18de eeuwse (leken)kerkhof nog een waardig massagraf hebben gekregen op het nieuwe kerkhof in de kloostertuin. Dat ook „kinderhoofdjes” werden opgegraven behoeft geen verwondering te wekken, als men weet dat bv. tussen de jaren 1740 en 1755 ruim 200 leken begraven zijn op het grote en kleine kerkhof van de Paters op de Biest.

Het „*coemeterium maius*” was gelegen achter het zogenaamde washuis, later meer bekend als „bleekveld”. Op een gedeelte van dit terrein langs de oude klooster- (kasteels-?)gracht is in 1892 het thans verzakkende gastenkwartier gebouwd¹⁾; op het gehele terrein is de nieuwe rectoraatskerk geprojecteerd. Dit terrein is door de militairen niet bewerkt en ter zijner tijd behoeft het geen verbazing te wekken wanneer ook hier nog stoffelijke resten te voorschijn komen bij het vereiste graaf- en funderingswerk. Ter geruststelling zij hier vermeld dat na 1800 daar geen personen meer begraven zijn.

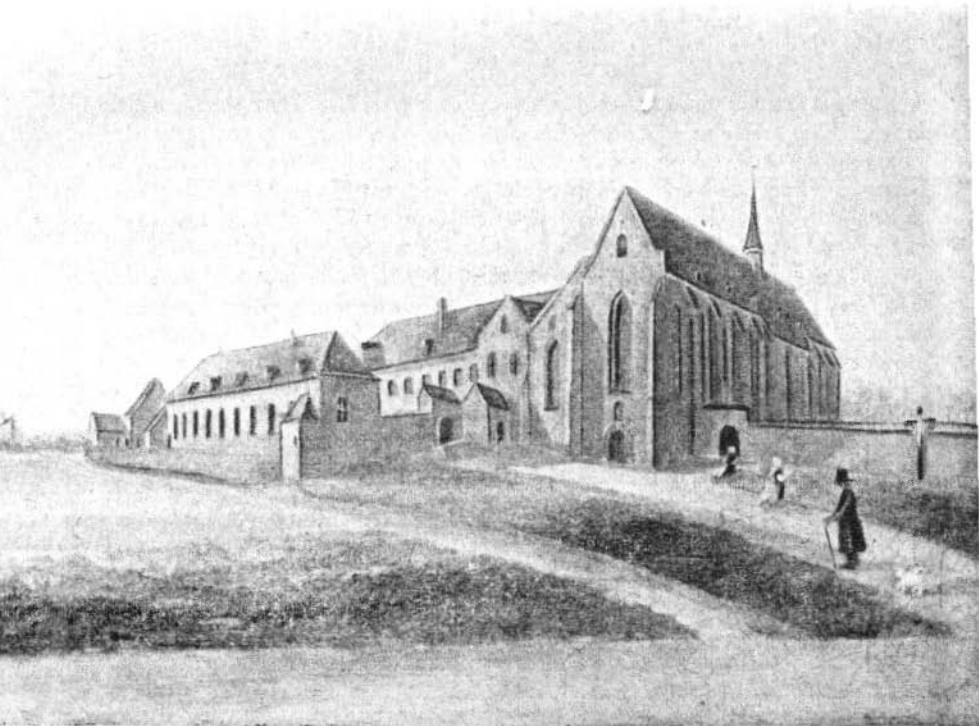
Het „*coemeterium minus*” was gelegen achter het zogenaamde moeder- of syndica-huisje; in 1786 is daar de eerste minderbroeder begraven op het kerkhof dat tot dan toe begraafplaats was van leken, terwijl onze eigen medebroeders begraven werden in het kloosterpand (en in de kapittelzaal) en enigen in de kloosterkerk. Doch in de kloosterkerk werden ook *leken* begraven. Zo is het bekend dat in de periode van 1700 tot 1755 minstens 130 leken begraven zijn in de kloosterkerk²⁾.

De situatie van het kloosterterrein van na de Franse Tijd en vóór het officieel herstel van het kloosterleven te Weert (1797-1836) is vastgelegd op twee schilderstukjes (34 x 46 cm.), respectievelijk de voorzijde en de achterzijde weergevend van klooster en kerk, doch zonder enig perspectief. De vervaardiger van deze pretentieloze doekjes is niet bekend; de tijd van vervaardiging moet geplaatst worden na 1826, daar de Zuid-Willemsvaart aan de schilder bekend was; de „open” grasvelden aan beide zijden van de opgang naar het klooster met slechts een kruis tegen de oude kerkhofmuur tonen duidelijk een onafgesloten kloosterterrein³⁾;

1) Volgens mededeling van Mevr. C. de Monte-Theunissen, geboren 1881, en wonend tegenover het klooster, moet bij de bouw van het gastenkwartier in 1892 reeds opgemerkt zijn dat vanwege de losse ondergrond de bouw niet voldoende gefundeerd was. Op de kadasterkaart van 1842 is daar ter plaatse inderdaad een inham van de gracht te zien, welke in rechte lijn doorloopt naar de kloostergang (langs de kerk) waarvan in 1700 sprake is van een instorting (zie blz. 182).

2) Zie D. v. Wely, O.F.M., Kerkhof-kwesties te Weert in de jaren 1784-1787, *De Maasgouw* 68 (1954) kol. 89-94.

3) De schilder heeft zich voor zijn „werkstuk zonder perspectief” opgesteld links van het washuis naast de inrijpoort; de kadasterkaart van 1842 laat zien dat daar een doorgang was naar het later genoemde „bleekveld” en het vroegere „*coemeterium maius*”. In 1892 is het gastenkwartier geplaatst tegen de zij-gevel van het ziekenhuisje, waarvan toen het kapelletje nog aan de grachtzijde was uitgebouwd. De molen links in de verte, bevond zich aan de overzijde van de Zuid-Willemsvaart, ongeveer tussen Kampershoeck en Rietstraat.

vandaar dat deze schilderijtjes gedateerd moeten worden vóór of \pm 1836.

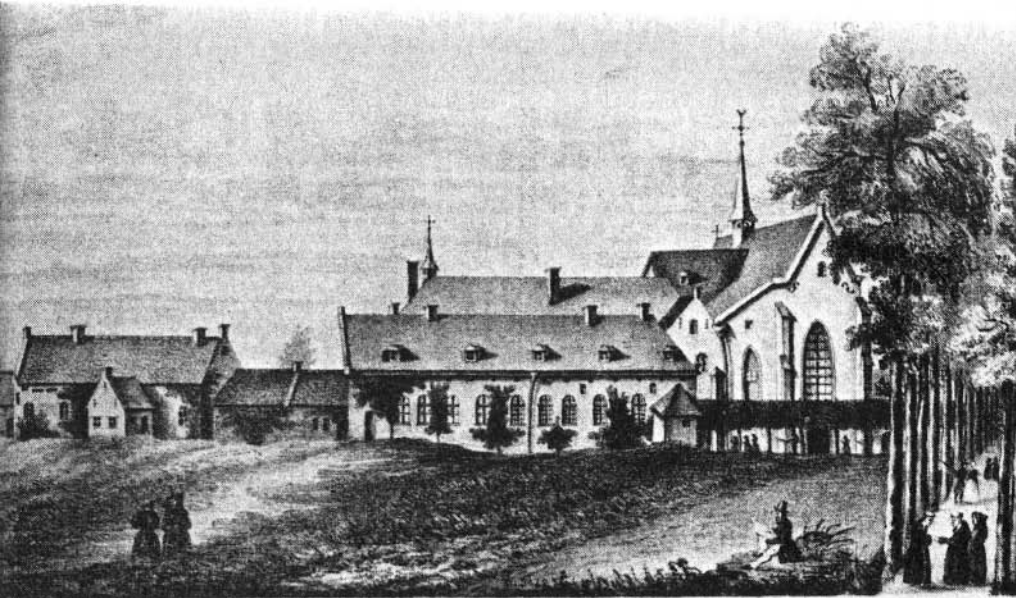
Een bevestiging daarvan geeft de kopergravure die P. Wulleman heeft vervaardigd en opgenomen is in het werk van F. -V. Goethals, *Histoire généalogique de la maison de Hornes*, Brussel 1848, tussen blz. 116-117.

Deze prent geeft een gezicht op klooster en kerk vanaf de Biest en laat zien hoe de opgang naar het klooster verrijkt is met een „pergola”, die toch minstens een groeiperiode van een tiental jaren mag veronderstellen.

Behalve deze prent en de genoemde schilderstukjes, die de oudst-bekende afbeeldingen zijn van ons klooster en daarom als historische documenten waarde hebben, is er nog een kadasterkaart van 1842, die de plattegrond-situatie van het gehele klooster-terrein vrij nauwkeurig heeft vastgelegd. Dat er na 1842 aan de achterzijde terrein aan de kloostertuin is toegevoegd zal voor de aandachtige bekijker van deze kadasterkaart niet moeilijk te constateren zijn; momenteel loopt de kloostergrens ongeveer langs het vroeger bekende „verliefdenlaantje”, terwijl in de loop der jaren, althans aan de achterzijde, ook de kloostergracht verlegd is geworden.

Nieuwe moestuin over de kloostergracht. — Kerkhof in de oude moestuin.

Van het een komt men tot het ander. Een kerkhof moest verdwijnen voor een toekomstig kerkplein. Een oude uitgepieterde moestuin werd omgezet in een zogenaamde „engelse” tuin, met een kerkhof als centrum. In de oude „engelse” tuin zijn diverse oude, doch ook inwendig vermolmde, bomen geroid.

Convent des Frères Mineurs à Weert.

Op de in 1920-1922 opgeworpen Calvarieberg ⁴⁾ is - mede onder de invloed van de gevelde bomen - een beeldenstorm te constateren, terwijl de fraters de beschikking hebben gekregen over een modern volley- en tennicoyt-sportterrein, door de vakkundige handen van broeder Bernardinus van de Kerkhof aangelegd aan de achterzijde van het Provinciaalaa.

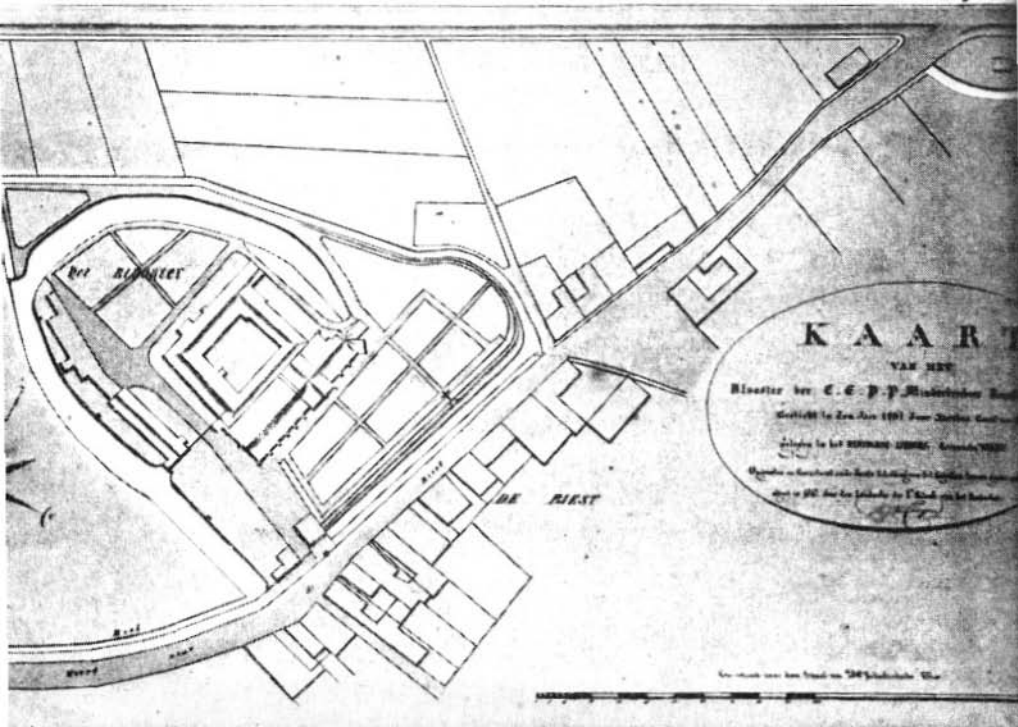
De tuinman, broeder Gijsbertus Bouwman, die met dit alles nogal grond verloren heeft, (practisch de gehele voortuin aan de Biestzijde en het terrein naast het thans (nog) leegstaande zogenaamde missiehuis + het nieuwe sportterrein aan de achterzijde) heeft nu aan de overzijde van de kloostergracht een prachtig afgebakend terrein geheel als moestuin tot

4) De Kruisgroep, van terra cotta vervaardigd bij Afchain et Vanpouille te Luik voor de som van f 750.—, bijeengebracht door vrienden, is geplaatst omstreeks december 1922.

De beton-platen muur, over een lengte van 100 meter langs de (vroegere) grachtzijde aan de Biest geplaatst ter vervanging een minder veilige heg of haag, dateert van eind augustus 1920 en is een geschenk van de familie van pater Ewald Geldens z.g. († 1933).

De overtollige grond is bij deze gelegenheid overgebracht naar het boomrijke gedeelte van de achtertuin en opgeworpen als een Calvarie-berg.

Een houten kruis (daterend van 1784-1836) opgericht ongeveer in het midden van de voortuin aan de Biestzijde langs de „graaf” (zie kadasterkaart 1842), is in datzelfde jaar verplaatst naar de noordhoek en vervangen door een kruis met corpus, beide van kunststeen (terrazowerk). Het kruis is vervaardigd voor de som van f 190.— door Jos. de Monte te Weert en het corpus (1.6 m. lang) door de bovengenoemde Luikse Firma voor de som van f 240.—. En dit alles voor kosten van Weerter burgers.

*Oudste ons bekende kadasterkaart van het klooster-terrein, vervaardigd in 1842. „Opgenomen en Gecarteerd en de Juiste Scheiding van dit Eigendom door een groene couleur afgezet in 1842 door den Landmeester der 1e Klasse van het Kadaster.”
[ondertekend] W. J. Van Campen.*

zijn beschikking. Dit terrein, vroeger behorend deels aan oud-burgemeester Kolkman en deels aan de familie Harry van de Bergh-Lenaerts, is door het Provinciaalagentschap aangekocht in 1952. De boomgaard staande op het terrein van Jacqueline van de Bergh-Lenaerts was echter nog al verouderd, vandaar dat deze omgezet is in moestuin. De grondaanwinst van 1952 is - onder invloed van de huidige wijzigingen op het oude kloosterterrein - nu volop tot zijn recht gekomen. En onder de goede zorgen van broeder „Gijs”, als waardige opvolger van broeder Dries z.g., is het een luisteroord op zich voor de vaklui in het tuinbedrijf. Bovendien heeft broeder „Gijs” reeds een paar jaar geleden in de oude tuin een „moderne” dubbele serre kunnen laten plaatsen, zodat gerust gezegd mag worden, dat ondanks het huidige verlies aan terreingrond zijn grond er zeker niet slechter op geworden is.
D. v. W.